

SEKVOJA ŠE VEDNO ŠUMI

Priložnostno glasilo učencev

Osnovne šole Šmihel, Podružnice Birčna vas

26. Dnevi evropske kulturne dediščine in 4. Teden kulturne dediščine
2016 – Dediščina OKoli nas

Vključili smo se v praznovanja ob 26-letnici Dnevov evropske kulturne dediščine v Sloveniji. Letos so bila na temo Dediščina okoli nas. Teden kulturne dediščine je potekal od 1. 10. do 8. 10. 2016.

Naslov našega projekta: **Sekvoja še vedno šumi.**

Cilj: Učenec spozna sekvojo in ugotovi, zakaj jo je vredno ohraniti.

V projekt so se vključili učenci od 1. do 5. razreda OŠ Šmihel, Podružnice Birčna vas. Spoznali so sekvojo, ki raste blizu naše šole. Ugotovili smo, kakšno je to drevo, kam ga uvrščamo, kakšen je les in uporabnost lesa, starost sekvoje, višino, obseg debla, opazovali skorjo, veje; spoznali, kaj je predstavljala krajanom nekoč in kaj danes, kako je potrebno zanj skrbeti, koliko je sekvoj v Sloveniji... Podatke smo pridobili iz literature, z intervjuji staršev in krajanov, predstavnika gozdnega gospodarstva, spleta, krajevnih glasil Šum sekvoj. Podatke smo analizirali in ozavestili pomen ohranjanja kulturne dediščine. Zbirali smo stare fotografije, zapise in članke, pripovedi o druženju krajanov pri sekvoji ob različnih praznikih. Sekvojo smo upodobili v sliki in besedi (risali, pisali zgodbe, pesmi ...)

Gradivo predstavljamo v priložnostnem glasilu. Za učence, starše, dedke in babice ter krajane smo pripravili prireditev in razstavo zbranega gradiva. Prireditev je bila 6. 10. 2016 pri sekvoji na Ruperč vrhu.

Vodja projekta: Vida Šter

GRAJSKI ŠKRAT (pesnica Maja Borin)

<i>Na vrhu hriba ruševina, en stolp še dviga se v nebo, včasih bila je tu graščina, zdaj grajski škrat živi pod njo.</i>	<i>V njen glas se je zaljubil kraljevi sin Andrej, pod oknom jo poljubil, odjezdil z njo prek mej.</i>
<i>V graščini davno je živela najlepša izmed vseh deklet, ob oknu pesmice je pela, bila je stara petnajst let.</i>	<i>Star škrat pripoveduje to zgodbo naokrog, ljubezen z njim potuje, po svetu lahkih nog.</i>

Prispevek vzet s svetovnega spleta:

Ruperčvrh

Napisal(a) Mira Grahek

Šest kilometrov južno od Novega mesta, ob cesti proti Uršnim selom, se med gozdovi, travniki in vinogradi z lepo urejenimi zidanicami na obli razgledni vzpetini nahaja naselje Ruperč vrh pri Stranski vasi. Tu lahko doživimo pristen stik z naravo, gozdom in živalmi v ograjenem delu gozda in travnika – obori Ruperčvrh, lahko pa se srečamo tudi s kulturno dediščino – razvalinami gradu Ruperčvrh.

Po obori, ki je del nekdanje posesti gradu Ruperčvrh, so speljane poti, na katerih nas med sprehodom lahko presenetijo ptice, avtohtona divjad (srne, jeleni, lisice, jazbeci, divje mačke, zajci, kune, divji prašiči), lahko pa celo damjek ali muflon. Divjad in gozd lahko opazujemo tudi z visokih prež.

Ob robu obore pa samevajo ruševine gradu Ruperčvrh. O nekdanji mogočnosti posestva gradu danes priča le še sekvoja velikanka, ki raste na grajskem vrtu.

Grad Ruperčvrh so sezidali leta 1657 lastniki mehovskega gospostva, grofje Paradajzarji. Leta 1726 je grad, ki je bil že od sredine 17. stoletja tudi sedež deželnega sodišča, prišel v last kostanjeviškega samostana, po letu 1786, ko je dal cesar Jožef II. zapreti samostane, pa je vsa njegova posest prišla v roke verskemu zakladu.

Državi je uspelo prodati ruperško gospostvo šele po Napoleonovih vojnah. Leta 1825 ga je kupil baron Schweiger, po njegovi smrti pa ga je podedoval sin Armand. Vendar je tudi potlej še živela na Ruperčvrhu Schweigerjeva vdova, grofica Turn, ki si jo je pisatelj Janez Trdina kar izdatno privoščil v povesti *Kresna noč*, še bolj pa v povesti *Cigani Brajdiči*. Trdina zatrjuje, da so dobili Brajdiči na Kranjskem domovinsko pravico od Turnovke.

Po letu 1850 so se lastniki gradu hitro menjavali, dokler ga niso leta 1943 požgali partizani. Po vojni se je pričel spreminjati v razvalino, njegovo kamenje pa so uporabljali za gradnjo sosednjih stavb. Rešenih je bilo le nekaj najkakovostnejših **arhitekturnih členov** – glavni portal in napisna plošča s kronogramom sta našla svoje mesto na preurejeni fasadi novomeške Študijske

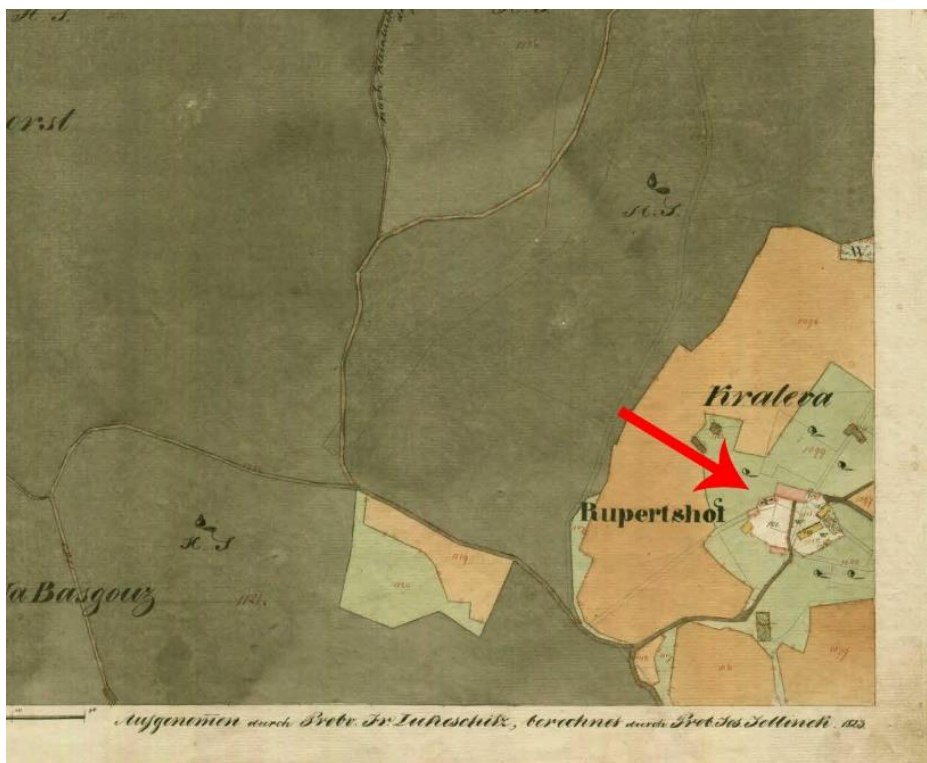

knjižnice. Iz baročne kapele sv. Jožefa so rešili dva kipa angelov, ki sta v podružnični cerkvi sv. Nikolaja v Stranski vasi.

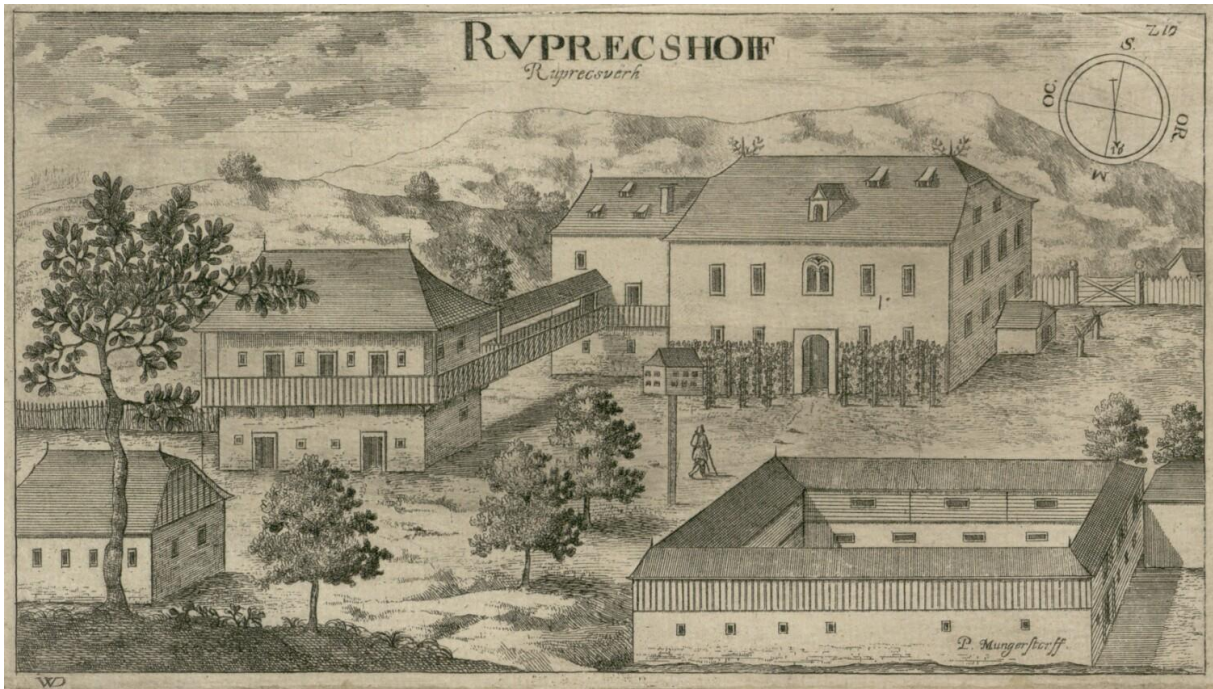
Ob razvalini so danes ostanki zidane ograje, lipovega drevoreda in parka s starim domačim drevjem ter mogočno **25 metrov visoko sekvojo** z obsegom debla v prsni višini 737 cm.

Na nekdanjem grajskem vrtu gradu Ruperčvrh pri Stranski vasi raste mogočna sekvoja. Za iglavce značilen habitus in zimzelenost jo naredita vidno že od daleč, saj je visoka okoli 25 metrov. Dve sekvoji so v takratni grajski park posadili okoli leta 1885. Drevesi sta zaradi neprimernih rastiščnih razmer začeli slabeti, leta 1975 pa je vanju udarila tudi strela. Leta 2000 se je manjša izmed njiju posušila, debelejša pa rase še danes in v prsnem obsegu meri 737 cm.

Ogromna sekvoja, za katero so nekoč menili, da je drugo največje drevo na svetu, hkrati pa tudi eno najstarejših živih bitij na Zemlji, bo uvenela.

Dvorec Ruperčvrh na Franciscejskem katastru za Kranjsko, 1823-1869

Dvorec Rupercšvrh: Janez Vajkard Valvasor - Kartensammlung Moll (*Topographia Ducatus Carnioliae moderna*)

KMJ Novo mesto

Slika dvorca Rupercšvrh hranjena v Študijski knjižnici Mirana Jarca Novo mesto

Predvojna razglednica dvorca Ruperčvrh

Razvaline dvorca Ruperčvrh

Novejše in zanimive podatke smo našli tudi v prilogi Dolenjskega lista (5. marec 1992), v članku novinarja Toneta Jakša: Srečanje na grajskih ruševinah.

Srečanje na grajskih ruševinah

Živahna govorica le poredkoma izdaja, da je mož že peto desetletje v emigraciji tam v daljni Argentini, dogajanja in ljudi, kraje in kulturo v stari domovini pa pozna tako dobro, da bi zlahka spravil v zadrego marsikaterega tukaj živečega rojaka. Tak je Anatol Fabjančič, ruperški graščak mu pravijo nekateri, zaenkrat pa je le eden od mnogih, ki čaka, da bo dobil po zakonu o denacionalizaciji povrnjeno imovino, ki je bila po vojni odvzeta njegovim roduini. Mnogo preprek je postavil snovalec zakona tistim, ki si prizadevajo za povrnitev lastnine, kajti štiri desetletja in pol je dolga doba in izogniti se hoče, da bi popravljane krivice nekdanjim lastnikom povzročilo nove krivice tistim, ki so si v tem času uredili življenje po pravu in zakonu nove države.

Z Anatolom se zapeljemo na Ruperč Vrh, kjer je preživel svojo mladost. Kup kamenja, poraslega z leščevjem, da slutiti, kje je nekoč stal grad. Le na enem koncu iz visokega grmovja še štrlijo ostanki ene stene. »Glej, Anatol, tu je bilo okno tvoje sobe,« pravi Pavlinova Anica in pokaže v eno izmed lin v steni. Anica je nekoč služila na gradu. Bila je tam tik pred vojno in tista vojna leta, ko je šlo počasi vse po zlu, dokler ni nad mogočno dvonadstropno stavbo zapel ognjeni petelin in ni bil gospodar, Anatolov oče, skupaj z nekaterimi drugimi civilisti ubit in vržen v kraško jamo globoko v gozdu Padež. Mati Dora, prav tista Dora Staretova, ki je bila nekoč botra Trdinovemu vrhu, je bila zadnji trenutek posvarjena, naj se umakne, sicer bi tudi njo doletela enaka usoda. Sedaj je Anatol Anin gost, tukaj na obisku, da bi uredil zadeve okoli vrnitve zaplenjenega premoženja.

»Nikoli ne bom razumel, zakaj so to storili,« razmišlja o usodi svojega očeta in doma Anatol, »oče se ni ukvarjal s politiko. Najprej so ga vzeli partizani, pa so ga izpustili. Potem so ga prijeli Ita-

lijani, kajti postal jim je sumljiv, saj se je od partizanov le malokdo vrnil domov živ. Ko so ga Italijani izpustili in je prišel razpad, so se nad njim znesli partizani. Vse skupaj pa najbolj diši po osebnem obračunavanju. Jaz sem bil takrat še mlad, osemnajst mi jih je bilo ob koncu vojne, in dogodki so me sami potiskali na drugo stran. Če te neko pretepa in ti grozi, potem iščeš zatočišče drugje,« razlaga Anatol svoj odnos do takratnih razmer. Med vojno je hodil na gimnazijo v Novem mestu, maturo pa je naredil že po vojni v Benetkah. V Italijo sta se ob koncu vojne k sorodnikom zatekli tudi njegova mati in sestra Felicita. Od tam so se vsi skupaj preselili v Argentino. Leta 1972 sta obe umrli v Buenos Airesu.

V Argentini se je Anatol poročil z Italijanko in rodilo se jima je šest otrok, tri hčerke in trije sinovi. Otroci znajo slovensko bolj malo. Dva od sinov pa se sedaj živo zanimata, da bi se lotila poslov na posestvih, ko bodo spet postala last družine. Teh posestev pa ni tako malo, saj ne gre samo za graščinsko posestvo Ruperč Vrh in stavbo Gostišča na Glavnem trgu v Novem mestu, temveč za več drugih širom po Sloveniji, ki bi po dednih pravicah tudi pripadla v celoti ali delno Anatolovi družini. Sin Niki je zaposlen kot strokovnjak za razvojna vprašanja pri Organizaciji združenih narodov v New Yorku in bi lahko v marsičem pomagal tudi Sloveniji pri njeni poti k politični in ekonomski osamosvojitvi. Z našim predstavnikom v ZDA je že zdavnaj poskusil navezati stik, vendar ta ni po-

kazal nobenega interesa. Nasploh je Anatol mnenja, da je slovenska država še vedno preveč zadržana do svojih izseljencev, ki bi ji v marsičem lahko pomagali. Pravi, da imajo Hrvatje bolj neposreden odnos in so zato bolj uspešni pri pridobivanju pomoči iz tujine.

Seveda pa so tudi zadeve, za katere Slovenci nismo neposredno odgovorni. Kot na primer za dogodek na jugoslovanski ambasadi v Buenos Airesu. Anatolova hčerka, sicer doktorica ekonomije, se je pred leti podala tja, da bi poizvedela, kako je z očetovim državljanstvom, ki mu je bilo leta 1962 nenadoma odvzeto. Konzularni uradnik jo je odpeljal v klet, kjer je bila deležna toliko ponižanja in zasramovanja, da od takrat noče niti slišati več za Jugoslavijo in nič ne pomaga pojasnjevanje, da je bil tisti uslužbenec po narodnosti Srb, ne pa Slovenec in da je Slovenija sedaj samostojna.

Na ruševinah postane Anatol nemiren, kot bi se mu povrnil davno izgubljen instinkt. Hodi sem in tja, meri s koraki in ugiba: »Tukaj je bil vhod v klet, tukaj kapela, tukaj je stal baročni vodnjak. Kje neki je sedaj? Ja, grajski portal je na Študijski knjižnici, videl sem ga. A že propada, mestni zrak ga zdeluje. Tam v dolini je bilo igrišče za tenis. Zraven ledenica...« V spominu kraj spet oživi, ozeleni. V resnici pa je povsod poležana suha, visoka trava, prerasla z grmovjem. Očitno tistim, ki so ta grad zažgali in posestvo zaplenili, nadaljnja skrb zanj ni bila mar. Bo mar sedaj kaj boljše?

TONE JAKŠE

FOTO: T. JAKŠE

Ruperška sekvoja

Iz Zavoda za varstvo narave Novo mesto smo pridobili podatek:

Sekvoja na Ruperč vrhu je zavarovana kot naravni spomenik z Odlokom o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Novo mesto (Uradni list RS, št. 38/92 in 37/99).

OBČINA:	Novo mesto	registrska številka
NASELJE: 0036	Stranska vas	NAZ 5538 005
KRAJEVNA SKUPNOST:	Birčna vas	
ZVRST:	naravni spomenik	

Sekvoji na Ruperč vrhu

LEGA:

Sekvoji rasteta na nekdanjem grajskem vrtu gradu Ruperč vrh pri Stranski vasi.

OPIS:

Sekvoji (*Sequoiadendron giganteum*) sta stožčaste vzrasti, značilne za sekvoje. Visoki sta okoli 30 m. Zahodna sekvoja meri v prsnem obsegu 630 cm, vzhodna pa 530 cm. Med seboj sta oddaljeni 35 m. Deblo obeh je poraslo v vejami skoraj do tal. Lepo oblikovani krošnji imata sekvoji zato, ker rasteta na samem in imata dovolj prostora in svetlobe. V naravnem sestoju rastejo sekvoje le še v predelih Kalifornije. V evropskih nasadih se pojavijo šele sredi prejšnjega stoletja. V Sloveniji raste le nekaj primerkov sekvoj. Sklepamo lahko, da sta sekvoji verjetno stari preko 100 let.

VREDNOTENJE:

Sekvoji na Ruperč vrhu sta najdebelejši sekvoji na Dolenjskem in eni najdebelejših v Sloveniji. Na obrobju vasi ambientaino izstopata in predstavljata identiteto kraja. Poleg omenjene krajinsko oblikovne vrednosti je pomemben tudi znanstveno-raziskovalni vidik.

RAZVOJNA USMERITEV:

Varovanje in zagotavljanje razvoja dendrološke znamenitosti z rastiščem in neposredno okolico.

VARSTVENI REZIM:

Velja varstveni režim za dendrološko naravno dediščino. Nujno je preveriti stanje saniranih delov vrhov.

Strokovne osnove Odloka o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepr. kulturnih in zgod. spomen. v občini Novo mesto

Izdelal Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto, julij 1992 Uradni list RS, št. 38/92

VARSTVENI REZIM ZA DENDROLOŠKO NARAVNO DEDIŠČINO

Prepovedano je:

- sekati, obsekavati, lomiti oz. drugače nasilno uničevati ali poškodovati drevesa ali njihove dele;
- spreminjati rastiščne pogoje, npr. odstanjevati zemljo, odkrivati korenine, zasipavati deblo, zasipavati rastišče oz. površino nad koreninami, občasno ali stalno poplavljanje rastišče,

- spreminjati višino talne vode, kislosti oz. alkalnosti tal, spuščati škodljive tekočine ali plinaste snovi na območju rastišča ter odlagati odpadne snovi;
- spreminjati obstoječo osenčenost dreves in rastišča (npr. razgaljati krošnjo ali deblo, zasenčiti drevesa s stavbami ali napravami ipd.);
- obešati ali postavljati tuja telesa na deblo, korenine ali veje (npr. svetilke, nosilce uličnih vodov, table, omarice, antene, razgledišča, stopnice ipd.);
- zgraditi stalne objekte ali zgradbe na območju neposrednega rastišča.

Izjemoma ko je po predhodnem soglasju pristojne naravovarstvene službe mogoče:

- izvajati sanitarne ukrepe (npr. odstranjevati veje in vrhove, povezovati deblo in veje, zatirati škodljivce ipd.);
- izvajati nekatera dela na rastišču (npr. asfaltirati, betonirati, tlakovati, zasajati grmovje, drevje ali trave ipd.), če ne ogrožajo dreves;
- postavljati manjše občasne objekte (npr. odre, kioske) na območju neposrednega rastišča;
- postavljati manjše stalne objekte (npr. spominska obeležja, vodnjake, svetilke, klopi ipd.) na območju neposrednega rastišča;
- nabirati cvetove ali plodove oz. semena;
- znanstveno-raziskovalno poseganje (npr. jemanje lesnih profilov iz debel, vej ali korenin).

Dokument smo pridobili Iz Zavoda za varstvo narave Novo mesto.

Navček poje zelenim velikanom?

... Večji del debla nima vej. Tako drevo ostaja stabilno. K trdnosti veliko pripomorejo tudi korenine, Sekvoja ima zelo razvejan koreninski sistem, ki pri odraslem drevesu zaseda pol hektara površine. Korenine ne gredo v globino, najgloblje sežejo do 2 metra. Gigantsko drevo kljubuje lastni masi in vetrovom tudi z medsebojno pomočjo vsega gozda. Korenine so čvrsto prepletene s koreninjem sosednjih dreves. Pokončnost drevesa je zelo važna. Če se drevo nagne, začne delovati naravni sistem poravnave. Na nagnjeni strani prične rasti poseben kompresiran les, ki zraste do debeline enega metra in do višine treh metrov. Naravni opornik popravi rast debla in ga zravnava. Tudi številni insekti in drugi škodljivci, ki ogrožajo druga drevesa, za sekvojo niso nevarni. Sekvoja je bogata s taninskimi kislinami, zaradi česar se je škodljivci ogibajo. Ko so gozdarji leta 1964 ugotavljali starost kosa debla odmrle sekvoje, so presnečeni ugotovili, da je drevo, če tudi odmrlo že pred 2100 leti, ohranilo skoraj povsem nedotaknjen

les. Vendar ostati pokončen in odvrčati insekte še ni dovolj za tisočletno življenje. Drevo mora sploh delovati učinkovito. V enem dnevu potrebuje okrog 1200 litrov vode, ki jo mora seveda

prečrpati od korenin h krošnji...

...Med parkovnimi sekvojami sta dve na Ruperč Vrhu pri Novem mestu. Obe sta uvrščeni na seznam naravnih spomenikov. Pred časom sta se začeli sufiti, zato so jima odžagali vrh...

To je odlomek iz članka Milene Markelj, ki je izšel v Dolenjskem listu, 18. 4. 1991. Članek smo pridobili Iz Zavoda za varstvo narave Novo mesto

Ruperška sekvoja je omagala

Ena od sekvoj na Ruperčvrhu se je posušila, drugi pa se je posušil vrh - Stari sta okoli 100 let - V Novem mestu še dve manjši sekvoji - Dočaka tudi 3000 let

RUPERČVRH - Od nekdanjega lepega gradu Ruperčvrh pri Novem mestu, požganega med drugo svetovno vojno in dokončno razdejanega po njej, ni do današnjih dni ostalo tako rekoč nič več. Le daleč naokoli vidni okoli 35 m visoki mogočni sekvoji še označujejo kraj, kjer je stoletja stal grad z bogato in zanimivo zgodovino. A neusmiljeni čas ne prizanaša niti njima. Ena je letos dokončno omagala in se posušila pa tudi drugi se je vrh posušil.

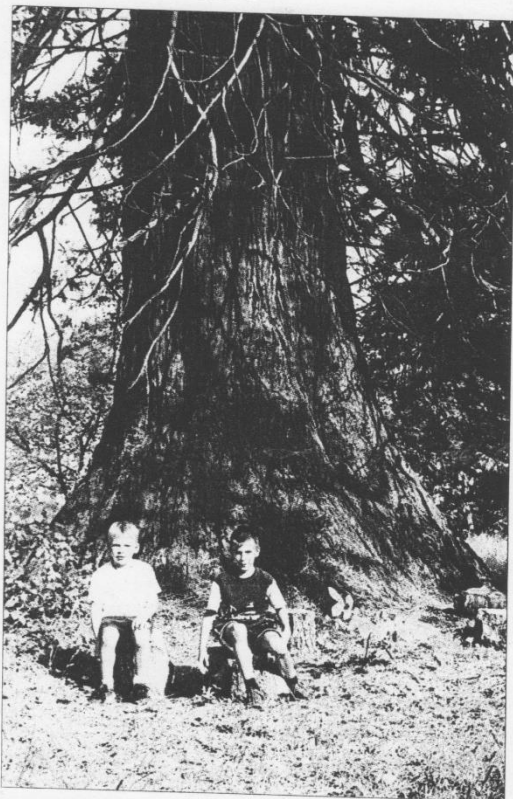
Kdaj točno so sekvoji posadili v grajskem parku na Ruperčvrhu in kdo je to storil, ni znano. Vsekakor pa drevesi nista starejši od 150 let, saj so takrat prve sekvoje, drevesa, katerih domovina je ameriška Kalifornija, posadili v Evropi. Po oce- ni strokovnjakov so najstarejše sekvoje na Slovenskem stare okoli 100 let, se pravi, da bi ti na Ruperč-

Pravega vzroka za sušenje ruperških sekvoj strokovnjaki ne poznajo. V Sloveniji so ta drevesa pač premalo poznana, poleg tega pa tu rastejo v precej drugačnih razme- rah kot v svoji domovini Kaliforniji. Potomec zadnjih lastnikov ruperške graščine Anatol Fabjančič, ki veči- noma živi v Argentini, za to krivi pribijanje zastav na vrh dreves ob povojnih sindikalnih zabavah, kar je malo verjetno. Ena od bolj verjetnih domnev je, da sta se sekvoji začeli sušiti, ko so za naselje Ruperč vrh napeljali nov vodovod. Rezervoar prejšnjega je bil namreč prav blizu sekvoji, stare azbestne cevi so na vseh koncih puščale in drevesi, ki za svojo rast potrebujejo ogromno vode, sta bili tako stalno izdatno namočeni. Ko so zgradili nov vodo- vod, je to namakanje presahnilo in sekvoji sta se začeli sušiti.

V Sloveniji je bilo leta 1977 evi- dentiranih, zmerjenih in popisanih 36 gorskih sekvoj, v rod katerih so- dita tudi ruperški. Med najlepšimi so še danes tri drevesa v grajskem parku v Pišecah, ki so bila že takrat visoka nad 40 m. Žal se je medtem posušila lepa sekvoja v parku pri mokriškem gradu, tudi visoka oko- li 40 m; svojčas je uspevala tudi sekvoja v samostanu Pleterje, ven- dar se je prav tako posušila. Dve sekvoji pa še danes lepo uspevata v Novem mestu, česar večina No- vomeščanov sploh ne ve. Gre za 40 do 60 let stari drevesi na vrtu hiše v Šmihelu, do nedavnega last Gozdnega gospodarstva, danes je v njej novomeški Kmetijski zavod. Gorska sekvoja (*Sequoiaden- dron*) je eno najmočnejših dre-

ves na svetu, ki doseže izjemno sta- rost in največjo velikost v živem svetu sploh. Njena domovina je Kalifornija. Številna drevesa so sta- ra 2000 do 3000 let. Največja do- slej znana sekvoja je General Sher- man v ameriškem Giant forestu, ki je visoka 83 m in ima v prsni viši- ni 31 m obsega, v premeru meri 11 m, tehta 2.200 ton in bi iz njenega lesa lahko naredili 40 enodružin- skih hiš. Najvišja doslej znana sek- voja, ki pa ne stoji več, je v višino merila celo 135 m, druga pa 114 m. In še zanimivost: storžki tega mo- gočnega drevesa so prav majceni, semena pa tako lahka, da jih 100 tehta komaj en gram.

A. BARTELJ

MOGOČNO DREVO - Otroka iz naselja na Ruperčvrhu pod še živo, okoli 100 let staro in kakih 35 m visoko sekvojo. (Foto: A. B.)

POSUŠENA SEKVOJA POSUŠENA SEKVOJA - Spodnja od dveh mo- gočnih sekvoj na Ruperčvrhu se je letos posušila, zgornja, katere del je videti na fotografiji levo, pa je še ze- lena, le vrh se ji je ponovno posušil. (Foto: A. B.)

GDK 147 Sequoiadendron giganteum : 180 : 4 : (497) 12 * 07 Ruperč vrh
Vzlj.: proučevanje, zbiranje, stanje, ekološko stanje, areal razširjenosti

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Večna pot 2, 1000 Ljubljana, p.p. 2985, Slovenija

in

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA,

ODDELEK ZA LESARSTVO

Rožna dolina VIII/34, 1000 Ljubljana

p423

ln = 3363

ID = 580774

Uprava RS za varstvo naravne in kulturne dediščine
Gospa Mira Ivanovič
Skalickega ulica 1
8000 Novo mesto

Zadeva: Sušenje vrhov dveh mamutovcev (*Sequoiadendron giganteum* /Lind./ Buchh.)
na Ruperč vrhu

V avgustu 1998 ste nas prosili za mnenje o vzroku sušenja vrhov mamutovcev, ki rastejo v parku nekdanjega gradu Ruperč vrh. Takrat ste nam dostavili veje iz posušenega vrha enega drevesa (19. 8. 1998). V oktobru nam je pisal lastnik zemljišča g. Anatol Fabiančič in prav tako prosil za nasvet, kako ukrepati, da se bo sušenje ustavilo (14. 10. 1998). Drevesa smo si 27. 1. 1999 ogledali: sodelavca Uprave RS za varstvo naravne in kulturne dediščine ga. Mira Ivanovič in g. Marko Simič, ter sodelavca projekta Uvajanje arboristike v Sloveniji, vodja dr. Primož Oven in sodelavec mag. Dušan Jurc.

O dveh mamutovcih na Ruperč vrhu je Vinko Strgar (1978) zabeležil sledeče ugotovitve: "Ostale tri dolenjske sekvoje so bile svojčas zelo lepe, podobne onim v Hotemežu, vendar jih je zadnja leta strela tako poškodovala, da je bilo treba sekvojam na Ruperč vrhu pri Novem mestu odrezati vrhova, eni 5 m, drugi 9 m."

Od tedaj do našega ogleda januarja 1999 sta mamutovca pognala vsak po nekaj vrhov, ki so bili po navedbi g. Fabiančiča spomladi leta 1998 še zeleni, sušiti pa so se pričeli v vegetacijski dobi. Drevo, ki je bližje ruševinam gradu, je vitalnejše kot drugo, nižje ležeče. Slednje ima večje število suhih stranskih vej (te veje so do 1 cm v premeru in dolge do 50 cm). Na njih ni vidnih trosišč zajedavskih gliv.

Strelo pogosto navajajo kot pomemben dejavnik, ki povzroči odmiranje vrhov mamutovcev (HEWES 1981, STRGAR 1987). Običajno opazimo, da se pri udaru strele od debla odlušči različno širok pas skorje, poškodba pa pogosto poteka spiralno od vrha pa vse do baze drevesa. Redko strela drevo popolnoma raztrešči. Redki so tudi pojavi, ko drevo zaradi udara strele odmre, kljub temu da na drevesu ni vidnih fizičnih poškodb. V tem primeru odmrtje drevesa najverjetneje povzroči razelektritev (to pogosto lahko opazimo v gozdu, kjer je poleg

zaradi strele fizično poškodovanega drevesa še več dreves, ki so odmrla zaradi fizioloških poškodb pri razelektritvi).

Na obeh mamutovcih nismo opazili novih poškodb, ki bi jih lahko pripisali učinku strele, zato domnevamo, da sušenje vrhov ni posledica udara strele (z večjo gotovostjo bi to potrdili tako, da bi zlezli na drevesi).

Verjetnejša se nam zdi razlaga, da je vzrok odmiranju vrhov mamutovcev na Ruperč vrhu motena oskrba z vodo, ki je nastopila zaradi neustreznega rastišča in povečanja dimenzij obeh dreves.

Mamutovec ima namreč izjemno ozko ekološko amplitudo, zaradi česar raste v svoji domovini (v Kaliforniji) v ozkem pasu, ki je dolg 400 km in širok največ 24 km, na nadmorski višini 1300-2200 m. V tem pasu raste le na 75. rastiščih. Neobhodna za dobro rast so vlažna in peščena tla.

Lega, kjer raste mamutovca na Ruperč vrhu, je grebenska, kroženje zraka je nemoteno (veter), mikroklima ni gozdna, ampak je zaradi skoraj solitarne lege dreves ekstremnejša. Tla so, kolikor smo uspeli opaziti na cestnem useku, glinasta in težka. Lahko rečemo, da niso taka, kakršna ustrezajo mamutovcu, torej globoka in peščena.

Domnevamo, da je rastišče, kjer raste mamutovca na Ruperč vrhu, tisti negativni dejavnik, ki onemogoča optimalen razvoj teh dveh dreves. Normalen razvoj drevesa nareč poteka dinamično, po homeostaznem principu uskljevanja vseh, za življenje drevesa nujno potrebnih, živih tkiv (KOZLOWSKI IN SOD. 1990). Domnevamo, da se je zaradi povečanja koreninskega sistema v sicer neugodnem rastišču, zmanjšala učinkovitost korenin pri oskrbi velike krošnje z vodo. Ne izključujemo tudi možnosti odmiranja korenin, kot odziv na takšne razmere. Zlasti v sušnih obdobjih so najvišji deli krošnje slabo preskrbljeni z vodo, zato se prično sušiti. Ta pojav opazimo tudi pri drugih drevesnih vrstah in je splošna reakcija drevesa na pomanjkanje vode (pogosto je tudi okuženost in odmiranje korenin vzrok za ta pojav).

Doslej se nismo ukvarjali z zdravstvenim stanjem mamutovcev pri nas. Pojav sušenja vrhov brez znamenj poškodb zaradi strele, ki smo ga opazili na Ruperč vrhu in našo razlago zanj bi bilo potrebno potrditi z opazovanji sušenja vrhov tudi drugih mamutovcev, ki rastejo pri nas. Priporočamo redno kontrolo obeh mamutovcev.

Literatura:

STRGAR, V., 1978: O sekvojah v naravi in pri nas. Proteus, 41, str. 143-147.

HEWES, J. J., 1981: Redwoods, The world's largest trees. Gallery books, New York, 192 str.

KOZLOWSKI, T.T, KRAMER, J.P. & PALLARDY S.G. 1990. The physiological ecology of woody plants. Acc. Press. New York, 657.

Sestavila:

Mag. Dušan Jurc

Dr. Primož Oven

V vednost:

g. Aato Fabiančič, Glavarjeva 47, 1000 Ljubljana

NAŠA NARAVNA DEDIŠČINA

Sekvoja na Ruperčvrhu

Gorska sekvoja (*Sequoia giganteum*) ima naravna nahajališča na pobočjih Sierra Nevade v Kaliforniji. Na svojih vedno vlažnih rastiščih dosega izredne dimenzije, saj je med njimi tudi največje živo bitje na svetu - sekvoja, imenovana "general Grant". Drevesni velikanski kan, ki tehta več kot 6000 ton, ima obseg 33 metrov in je star približno 2500 let. Sekvoja ima zelo debelo rdečkasto lubje, zimzelene iglice so spremenjene v luske, storži pa so podobni cipresinim. Če raste na samem, raziže zelo bogato stožčasto krošnjo z debelimi vejami. Zaradi teh lastnosti so jo leta 1850 kot parkovna drevo prinesli v Evropo, kjer se je zelo uveljavila. Okoli leta 1885 so dve sekvoji posadili tudi v grajski park graščine Ruperč vrh pri Stranski vasi. Drevesi sta dobro uspevali do leta 1975, ko je vanju udarila strela in jima poškodovala vrhova. Močnejša je poškodbo dobro prestajala, šibkejša pa se je začela počasi sušiti. Ob poseku 5. decembra 2000 je bila visoka 24 m, na panju pa smo v višini 1.58 metra prešteli 88 letnic. To pomeni, da je bila stara okoli 100 let, saj je tudi do te do višine potrebovala najmanj dobro desetletje. Na nekdanjo naravno znamenitost sedaj spominja največji panj na dolenskem in pa debla z vejami. Kljub nizki starosti sta sekvoji dosegli za slovenske razmere zavidljive dimenzije, saj mora še rastoče drevo z obsegom 737 centimetrov objeti kar pet ljudi. Zaradi izrednih dimenzij je mestna občina leta 1992 obe sekvoji zavarovala kot naravno znamenitost. Če se boste odločili za ogled, boste lahko opazovali mogočno drevo, na panju bližnje na žalost podrte sekvoje, ki je rasla z zelo podobnim ritmom, pa tudi rasti v preteklosti. V Sloveniji raste še več sekvoj, recimo v Mokricah in pri gradu Pišece, vendar je ta najdebelejša na Dolenjskem.

JANEZ BOŽIČ
ZVNKD Novo mesto,
Enota za varstvo narave

Članek je bil napisan 15. 3. 2001. Pridobili smo ga iz Zavoda za varstvo narave. V pogovoru s predstavnikom zavoda smo izvedeli, da se je sekvoja v Mokricah tudi že posušila.

Našli smo podatke o kulturnih spomenikih v občini Novo mesto in izvzeli spomenike, ki se nahajajo v KS Birčna vas. Ponosni smo na njih.

Številka: 6230-1/2014 (606)

Datum: 1. 4. 2016

OBČINSKI SVET

MESTNE OBČINE NOVO MESTO, tu

**Zadeva: ODLOK O RAZGLASITVI NEPREMIČNIH KULTURNIH SPOMENIKOV
LOKALNEGA POMENA NA OBMOČJU MESTNE OBČINE NOVO MESTO**

Namen: 2. obravnava dopoljenega predloga odloka

Pravna podlaga: Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/1, 90/12 in 11/13)

Statut Mestne občine Novo mesto (Uradni list RS, št. 7/13, 18/15, 21/15-popravek in Dolenjski uradni list, št 8/15)

Pripravljaivec gradiva: Urad za prostor in razvoj

Izdelovalec gradiva: MONM v sodelovanju z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Republike

Slovenije, OE Novo mesto

Poročevalec: dr. Iztok Kovačič, vodja Urada za prostor in razvoj

Obrazložitev: V prilogi.

Predlog sklepov: Občinski svet Mestne občine Novo mesto je obravnaval in sprejel dopolnjen predlog Odloka o razglasitvi nepremičnih kulturnih spomenikov lokalnega pomena na območju Mestne občine Novo mesto. Odlok se objavi v Dolenjskem uradnem listu in spletnih straneh Mestne občine Novo mesto.

Gregor MACEDONI

Ž U P A N

Vsebina Odloka:

Odlok obsega tekstualni in grafični del, v katerem je za vsak spomenik določena lokacija in vplivno območje, če ga le ta ima, na zemljiško katastrskem načrtu.

Z Odlokom se razglaša 173 enot dediščine po naslednjih zvrsteh:

- 18 arheoloških najdišč,
- 75 profanih stavb,
- 39 sakralnih spomenikov
- 3 spominskih objektov in krajev,
- 3 parki n vrtovi,
- 4 naselja in njihovi deli,
- 1 drug objekt in naprava.

I. KULTURNI SPOMENIKI LOKANEGA POMENA

2. člen

Za kulturni spomenik lokalnega pomena (v nadaljnjem besedilu: spomenik) se razglasijo naslednje enote dediščine:

Arheološka najdišča

Zap. št.	EŠD	Ime spomenika
16.	8652	<u>Stranska vas pri Novem mestu – Rimskodobno grobišče</u>

Za spomenik velja varstveni režim za arheološka najdišča in naslednja posebna določila: - Plano grobišče predstavlja nedeljivo celoto, ki jo varujemo nepozidano in brez kakršnekoli intenzivne kmetijske ter gozdarske rabe. - Arheološko najdišče se varuje pred posegi ali rabo, ki dejansko ali potencialno lahko poškodujejo arheološke plasti, spreminjajo arheološki kontekst ali spreminjajo okoljske dejavnike, pomembne za njihovo ohranitev.

Sakralni spomeniki

Zap. št.	EŠD	Ime spomenika
12.	2086	<u>Stranska vas pri Novem mestu – Cerkev sv. Nikolaja</u>

Varstveni režim spomenika:

Za spomenik velja varstveni režim za stavbe in naslednja posebna določila: - vsa cerkvena oprema je sestavni del spomenika in se vanjo lahko posega le pod pogoji in s soglasjem Zavoda za varstvo kulturne dediščine.

Varstveni režim vplivnega območja:

Velja splošni varstveni režim za vplivna območja.

Spominski objekti n kraji

Zap. št.	EŠD	Ime spomenika
159.	4194	<u>Stranska vas pri Novem mestu – Grob s spomenikom padlim</u>

Vrsta razglasitve: posamezni spomenik

Varstveni režim spomenika:

Velja varstveni režim za spominske objekte in kraje.

160. 6860 Stranska vas pri Novem mestu – Razvaline graščine Ruperčvrh

Varstveni režim spomenika:

Za spomenik velja varstveni režim za spominske objekte in kraje ter varstveni režim za stavbe in naslednja določila: - prepovedana je ponovna pozidava razvalin gradu, ki se jih mora sanirati, vzdrževati in prezentirati v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji in kulturnovarstvenim soglasjem pristojne območne enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije; - prepovedana je širitev naselja v območje kulturnega spomenika.

Varstveni režim vplivnega območja:

Velja splošni varstveni režim za vplivna območja.

Zap. št.: EDŠ Ime spomenika

94 208 Gorenje Lakovnice – Cerkev sv. Florijana na Cerovcu

Varstveni režim spomenika:

Za spomenik velja varstveni režim za stavbe in naslednja posebna določila: - vsa cerkvena oprema je sestavni del spomenika in se vanjo lahko posega le pod pogoji in s soglasjem Zavoda za varstvo kulturne dediščine.

Varstveni režim vplivnega območja:

Velja splošni varstveni režim za vplivna območja.

Leta 1959 je bil odkrit spomenik padlim borcem, taboriščnikom iz KS Birčna vas, Brunu Grgoletu, padlemu borcu brigade Fontanot ter grobišče 12 neznanim partizanom NOV in POS. Leta 2008 je bilo območje spominskega parka prenovljeno.

Članek objavljen na Lokalno.si

Birčna vas, Novo mesto - V torek, 31. maja 2016, je na podružnični in matični šoli potekal kulturni dan, ki smo ga zaključili s prireditvijo v Šmihelu.

Pouk je ta dan potekal nekoliko drugače, saj so učenci dopoldne preživeli doma, popoldne pa so imeli pouk. Učenci Birčne vasi so se skupaj z učitelji peš odpravili do mogočne sekvoje na Ruperč vrhu, ki velja za naravno znamenitost. Izbrali so si jo tudi za spoznavanje kulturne dediščine domačega kraja v okviru Tedna evropske kulturne dediščine. Marsikdo si je sekvojo od blizu ogledal prvič, njena mogočnost pa nas je vse navdušila.

Na Ruperč vrhu sta se nam pridružila g. Pavec in g. Petric. G. Pavec je starejši gospod, ki ve veliko o zgodovini ruperške sekvoje, z veseljem se je odzval na naše povabilo ter učencem povedal mnogo zanimivosti o sekvoji in Ruperč vrhu. Nekaj njegovih besed smo strnili takole: *»Leta 1833 so iz Amerike prinesli prvo seme sekvoje gigantea. Seme izvira iz področja Kalifornije, natančneje Sierra Nevade. Tam imajo sekvoje drugačne pogoje za rast, saj rastejo na 1400–2400 m n.v. Sekvoje so mogočna drevesa, ki segajo okoli 110 m v višino, premer njihovih debel pa je tudi do 10 metrov. Sekvoje se razmnožujejo s semeni, ki jih naredijo v storžih.*

V preteklosti so graščaki želeli utrditi svoj ugled z eksotičnimi drevesi, ki so jih sadili v bližini svojih graščin. Tudi na Ruperč vrhu je graščak dal posaditi lipov drevored ter dve sekvoji in ostala zanimiva drevesa, ki tu še danes stojijo. Sekvoji sta najbolj pritegnili pozornost obiskovalcev, saj sta obe dosegli zavidljivo višino, ki pa seveda ni primerljiva z najmogočnejšimi sekvojami na našem planetu. Ko je bil med drugo svetovno vojno ruperški grad požgan, sta sekvoji ostali nedotaknjeni in ljudje so se zanju čedalje bolj zanimali. Prostor nekdanje graščine je bil dolgo časa namenjen proslavam. Organizatorji so v vrh sekvoje zabijali drogove, ki so zadali nepopravljive rane eni izmed sekvoj, ki je začela pešati. Poleg tega pa je vanju udarila tudi strela. Večja sekvoja si je opomogla, manjša pa se je pričela sušiti, predvsem v vrhu. Skušali so jo rešiti tako, da so odrezali vrh. Žal je drevo še naprej propadalo in leta 2000 so jo bili primorani posekati. Ostala je še ena sekvoja, ki je visoka okoli 65 metrov in stara preko 100 let. Najbrž je edina na Dolenjskem, zato je še toliko bolj dragocena in pomembna. Krajanje okolice sekvoje redno čistijo in skrbijo za to, da prostor ostaja privlačen.«

Učenci so gospoda poslušali z zanimanjem in mu postavili tudi nekaj vprašanj. Po gospodovi predstavitvi sekvoje pa so skušali objeti deblo sekvoje. Bili so presenečeni, koliko učencev je potrebnih, da lahko objamemo deblo. Šele takrat so res dojeli, kako mogočno je to drevo. Učenci so nato sekvojo skicirali ter ugotovili, da ima zelo zanimivo obliko, saj se veje najprej spuščajo precej navzdol, konice pa se vihajo navzgor. Tudi vrh ima zelo zanimivo obliko.

Žal je od ruperške graščine ostalo le nekaj razvalin, ki žalostno pričajo o tem, kako je nekoč mogočna graščina podlegla grozotam druge svetovne vojne. Prostor, na katerem je grad nekoč stal, je zelo lep in miren, odpira pa prečudovit razgled na Trško goro in okolico naše krajevne skupnosti. Učenci so dejali, da je škoda, da gradu niso uspeli obnoviti, saj bi bil to res lep kraj za turizem. Ugotovili smo, da je narava mogočnejša od človeka, saj ustvarja organizme, ki so mogočni, dočakajo dolgo starost in so naše neme priče zgodovine. Žal pa človek naravo s svojimi dejanji spreminja in ji škoduje. Vsekakor bi morali biti na našo naravno dediščino ponosni in bi morali zanj še naprej skrbeti, da bi tudi zanamci lahko uživali v lepotah, ki jih naš planet ponuja. Z učenci se bomo na ta kraj zagotovo pogosteje vračali in morda tu preživeli kako uro pouka v naravi. Dan se je nadaljeval v šoli, kjer so učenci na temo sekvoje likovno ustvarjali. Bili so še polni svežih vtisov, zato jim delo ni bilo težko. Skupaj smo se nato odpravili v Šmihel, kjer smo na prireditvi počastili naše najuspešnejše učence in jim podelili priznanja. Tudi iz podružnice je bilo kar nekaj veselih nagrajencev, ki so šolo uspešno zastopali na tekmovanjih iz znanja in raznih likovnih in literarnih natečajih. Prav tako so se učenci predstavili z zelo zanimivo glasbeno točko. Zaigrali so namreč na glasbene cevi in papirnate lončke. Čeprav se sliši nenavadno, so tudi lončki lahko zelo zanimiv inštrument, kar so naši učenci dokazali.

Vsem dobitnikom priznanj in nagrajencem iskreno čestitamo in jim želimo veliko znanja še naprej. Ruperški sekvoji pa želimo še mnogo zdravih let v našem kraju in naj nas še naprej navdušuje s svojo mogočnostjo.

Učiteljice podružnice Birčna vas

Učenci Podružnice Birčna vas spoznavajo značilnosti sekvoje, maj 2016 (od leve proti desni Srečko Petric, Vladimir Pavec (Obema se iskreno zahvaljujemo za sodelovanje.), Vida Šter Mojca Pirc, Marjanca Šoško; zadaj levo Andreja Krnc).

Učenci pri delu.

G. Muhič, nekdanji predsednik KS Birčna vasi in nekdanji župan MO Novo mesto ter član uredniškega odbora glasila, se je prijazno odzval in se spomnil začetkov glasila KS Birčna vas Šum sekvoj, ki je po obeh sekvojah dobilo tudi ime.

G. Muhič vsa leta sodeluje s podružnično šolo, tudi pri organizaciji ob 100-letnici Podružnice Birčna vas, postavitvi novih igral na šolskem igrišču...za kar se mu iskreno zahvaljujemo.

Prav tako se za uspešno in večletno sodelovanje zahvaljujemo ge. Zalki Rkman, nekdanji tajnici KS Birčna vas in nekdanji predsednici KORK Birčna vas; g. Francu Hrovatiču, nekdanjemu predsedniku PGD Stranska vas in članu MPZ Ruperč vrh; g. Srečku Petricu, odgovornemu uredniku glasila Šum sekvoj; ge. Darji Marjanović, nekdanji predsednici KS Birčna vas; ge. Majdi Meštrič, predsednici KS Birčna vas ter vsem aktualnim predsednikom PGD in drugim društvom naše krajevne skupnosti. Skupaj uspešno sodelujemo pri organizacijah prireditev v kraju.

ŠUM SEKVOJ SKOZI ČAS

Krajevno glasilo Šum sekvoj je prvič izšlo leta 1987. Naslednje leto bo 30 letnica prve izdaje. In vedno se vprašamo, kaj je botrovalo, da se je to krajevno glasilo rodilo v naši krajevni skupnosti, kakšne potrebe smo čutili po informiranju in kdo je bil ustvarjalec, ki je pripravljal glasilo, sodeloval s članskimi prispevki in slikovnim materialom, ter bil hkrati gonilna sila in organizator sponzorskih sredstev, da je glasilo iz leta v leto raslo in postajalo vse večje in lepše.

Ideja o sodobnejšem načinu obveščanja naših krajanov (takrat nismo imeli interneta), se je porodila na svetu KS Birčna vas, takoj v začetku mandata 1986/1990. Takratno na novo izvoljeni predsednik Lojze Muhič je z veseljem sprejel zadolžitev sveta KS, da pripravi vse potrebno za izdajo krajevnega glasila. Ustanovljen je bil uredniški odbor, ki ga je vodil predsednik, za odgovorno urednico je bila imenovana Vida Rataj, tehnični urednik je postal Srečko Petric, člani pa Pavel Golob, Marija Hrastar (vodja OŠ Birčna vas) Franc Bartolj, Boris Zajc in Zalka Rkman. Uredniški odbor si je že na prvem sestanku zadal obsežne zadolžitve in pripravil program izdaje prve številke, ki je izšla maja 1987. leta. Iz številnih pobud krajanov so izbrali tudi ime glasila in sicer po naših izjemnih drevesih sekvojah (takrat sta šumeli še dve) »ŠUM SEKVOJ« Podnaslov: Glasilo krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij v Birčni vasi.

Vsebina glasila ni bila določena, ta naj bi spremljala vse dogodke, ki se pojavljajo v vaseh naše krajevne skupnosti, tako na področju razvoja, kulture, športa, gasilstva, delovanja drugih društev in organizacij, predstavlja delo Osnovne šole, satiričnega članka, itd. In glede na takratne usmeritve sveta KS Birčna vas, ki je delovala pod sloganom »POT IZ NERAZVITOSTI« je bilo še kako pomembno, da so krajanji prejeli pravo informacijo o programu dela in izvajanju programa.

Prva številka je vsebovala le štiri strani. Iz vsebine pa lahko razberemo, da so že botrovale odločitvi uredniškega odbora, da se zajame celost dogodkov v KS Birčna vas. In tako je naš »šum sekvoj« pridobival na priljubljenosti, se razvijal, siril svoje vsebine in v letošnjem letu izšel na 28. straneh.

O vsebini posamezne številke si lahko preberete tudi v arhivih DL. Želim izpostaviti nekaj članov uredniških odborov, ki so najdlje soustvarjali naše glasilo:

Kot prvega in za najzvestejšega štejemo tehničnega urednika Srečka Petrica, ki je z našim glasilom rasel vseh 29 let. S skromnimi začetki grafične priprave Dolenjskega informativnega centra TOZD Grafika, kjer je bil zaposlen, pa do današnjih dni, ki je kot

upokojenec še vedno aktiven, le grafična priprava se je z razvojem tehnike bistveno spremenila. Srečko pa je poleg tehničnega urednikovanja našega glasila izdajal tudi druga zgodovinsko zaznavna dela, saj je med drugim napisal učbenik za jadralne letalce, učbenik za pilote motornih letal. Izdal je tudi brošuro »Spomeniki in obeležja v KS Birčna vas«, ki je bila prevedena tudi v italijanski jezik in druge publikacije. Zato Srečku iskrena hvala, in da bi še naprej z nami ustvarjal naš informativni list.

Zahvala pa gre tudi odgovorni urednici Vidi Rataj, por. Rožembergar, ki je od vsega začetka soustvarjala in prispevala obilo člankov za naš ŠUM.

Zahvala gre obema ravnateljicama OŠ Birčna vas, Mariji Hrastar in Vidi Šter.

Zahvala gre tudi vsem predsednikom sveta KS, skozi skoraj tri desetletno delovanje in izhajanje našega glasila.

Hvala vsem, ki ste prispevali članke, slike, sponzorjem in vsem ki ste kakorkoli prispevali, da smo informacije o delu in življenju iz naših vasi, KS Birčna vas, nazorno objavili v še vedno šumečem vzdušju Šuma sekvoj.

Birčna vas, 28. 09. 2016

Lojze Muhič

Starši so nam povedali.

Anketa:

1. Kdaj, na kakšen način, ob kateri priložnosti ste spoznali sekvojo?
2. Kaj mislite, da je sekvoja pomenila nekoč in kaj pomeni danes?
3. Zakaj danes raste samo ena sekvoja? Kaj se je zgodilo z drugo?
4. Ste se kdaj družili s krajanji pri sekvoji? Ob kakšni priložnosti? Kaj vam je ostalo v najlepšem spominu?
5. Kaj predlagate, kako in na kakšen način bi oživili druženje krajanov pri sekvoji?
6. Mislite, da sekvoja zaznamuje Ruperč vrh? Bi lahko postala spominek domačega kraja?
7. O tej temi želim še povedati

Starši so prejeli anketni vprašalnik z obrazložitvijo na katerem projektu delamo, kakšne naloge smo si v njem zastavili, pri čem želimo, da nam starši, stari starši pomagajo. Prejeli smo več

odgovorov, dobili zanimive in hkrati različne podatke. Za vse prispevke se učenci in učitelji zahvaljujemo.

1. SEKVOJO SEM PRVIČ SPOZNAL, KO SMO SE V ŠOLI ODPRAVILI NA SPREHOD DO SEKVOJE.

2. **POMEN NEKOČ:** Z ZASADITVIJO SEKVOJE SO GRAŠČAKI ŽELELI POKAZATI MOGOČNOST GRAJSKEGA POSESTVA.

POMEN DANES: SEKVOJA JE POMEMBNA, KER JE ENA REDKIH V SLOVENIJI IN EDINA NA DOLENJSKEM.

3. OKOLI LETA 1885 SO V GRAJSKI PARK POSADILI DVE SEKVOJI. LETA 2000 SE JE MANJŠA, ZARADI NEUSTREZNEGA RASTIŠČA IN POVEČANJA DIMENZIJE OBEH DREVES POSUŠILA.

4. S KRAJANI SE PRI SEKVOJI NISMO NIKOLI DRUŽILI.

5. PREDLOGI ZA DRUŽENJE PRI SEKVOJI:

- LETNO SREČANJE KRAJANOV,
- DRUŽENJE OB DOLOČENIH PRAZNIKI IN
- RAZNE PROSLAVE.

6. SEKVOJA BI LAHKO POSTALA SPOMENIK DOMAČEGA KRAJA, SAJ VSEKAKOR ZAZNAMUJE RUPERČ VRH.

7. GLASILO OBČANOV KRAJEVNE SKUPNOSTI BIRČNA VAS JE DOBILLO IME PO SEKVOJI – ŠUM SEKVOJ.

SEKVOJA

Mamica Vanja in Alex Korošec Levačič, 1. r.

1. Prvič sem za sekvojo slišala v šoli. Zanimanje zanjo pa se je povečalo, ko so v medijih začeli omenjati bojazen o njenem obstoju. Pred leti se je veliko govorilo, da sta obe sekvoji poškodovani in se sušita. Izguba sekvoj bi bila velik primanjkljaj naravne znamenitosti, saj je zelo zanimivo in edino drevo na Dolenjskem. Šele takrat sem si s zanimanjem podrobneje ogledala obe mogočni sekvoji.
2. Sekvoja je mogočno in neke vrste posebno drevo. K nam so jo prinesli iz Amerike. Posadili so jo graščaki, ker so s tem hoteli pridobiti neko večjo pozornost. Danes nam sekvoja pomeni kot naravna znamenitost, in sicer zaradi njene posebne oblike rasti in njene veličine. Je tudi zakonsko zaščitena. Zanimiva je zato, ker uspeva v drugačnih življenjskih pogojih. Znana je potem, da doseže zelo visoko starost in višino, saj je drugo najvišje drevo na svetu.
3. Kolikor vem, sta bili na Ruperč vrhu dve sekvoji. Obe sta bili bolni in na nek način ogroženi. Potem pa je v eno sekvojo udarila strela in s tem se je življenje ene sekvoje končalo.
4. Ne. Osebno nisem imela nobene priložnosti, druženja s krajani pri sekvoji.
5. Kolikor vem, krajani vzdržujejo neposredno okolico sekvoje. Na nek način vzpodbuditi mlade in jih poučiti o dragocenosti in pomenu tega redkega drevesa. Uvesti vodene in organizirane obiske podkrepjene z razlago o pomembnosti sekvoje in vzrokih propada graščine.

6. Vsekakor, sekvoja s svojo prisotnostjo in posebno obliko rasti zaznamuje Ruperč vrh. Prav je, da se pogovarjamo o njej, saj ni samo spominek domačega kraja, temveč celotne Dolenjske.
7. **O tej temi želim še povedati...**

Samo Amerika je bila moja edina dežela,
a prišla sem sem, ker grajska gospoda se me je želela.
Pred mnogimi leti na Dolenjsko so me prinesli,
in mojo skromnost v širni svet ponesli.

Ekscelenca na gradu vsa je izumrla,
a jaz sem se borila, ker nisem hotela, da bi umrla.
Za obstanek borila sem se vrsto let,
do živega mi nista prišla, ne sneg in niti led.

Kar nekaj let je že minilo,
ko pod mojo senco, grajsko gospodo je hladilo.
Slišala sem zgodbice; vesele, žalostne; mnoge,
In spoznala, da zmaguješ le na dolge proge.

Veje moje razprostirajo se na široko,
moje deblo, pa je elegantno in visoko.
Na meni iglic je na milijarde,
in na pogledu name, vsakdo sapo zajame.

Odkrili so, da sem prava redkost v tej deželi,
jaz pa sem vesela, da končno so me medse sprejeli.
Šele po dolgih letih so me opazili,
jaz pa močno upam, da kaj koristnega se bodo o meni naučili.

Ja, ob meni bila je sestra mlajša,
a njena pot bila je veliko krajša.
Strela z neba vzela ji je življenje,
a v meni pustila tiho je trpljenje.

A jaz sem se odločila, da ostanem tu in se ne dam,
ker te dolenjske gričke preveč rada imam.
Tu v tem okolju ostanem, ker mi je lepo,
saj drugo najvišje na svetu sem drevo.

mamica Tanja in Neža Blatnik, 2. r.

Sekvoja,
v našem življenju
zelo pomembna si,
ker naš vir življenja si.
Kot vse rastline lepo zelena si.
Hitro rasteš
in se debeliš,
nam pa srečo, ljubezen in zdravje podariš.
mamica Maja in Tea Čelič, 2. r.

Sekvoja naj bi prišla iz Amerike. Na Ruperč vrh so posadili dve sekvoji. V eno je enkrat udarila strela. Danes stoji ena sekvoja, ker se je ena posušila.

S krajini se pri sekvoji nisem družil.

oči Simon in Gal Bartolj, 2. r.

Spomin na sekvoje na Ruperč vrhu

S sekvojami sem se seznanil v rani mladosti in sicer pri 6 ali 7 letih, med enim od obiskov pri teti, ki stanuje na Ruperč vrhu, nedaleč stran. Kasneje sem jih videval praktično vsak dan na poti v šolo in iz šole, tudi ko smo obiskovali višje razrede v Šmihelu, oziroma kasneje gimnazijo v Novem mestu. Pokojna babica je pripovedovala, da sta sekvoji že rasli, ko so posestvo prevzeli Fabjančiči. Zaradi ugodnih razmer sta relativno hitro dosegli odraslo višino in obseg debla, okoli 7 m.

Sekvoji sta bili nekoč svojevrstna posebnost, vsaj za časa ko so gospodarji še živeli na posestvu in je grad še stal, kasneje pa sta postali točki srečevanja ob praznikih in zabava za otroke. Če se prav spomnim sem pri 9 letih prvič splezal na vrh severne (danes še stoječe) sekvoje, z nje pa se mi je odprl prekrasen pogled na Novo mesto z okolico. Plezanje je bilo prava avantura, saj so bile spodnje veje tako debele, da jih malček palček sploh nisem mogel objeti z obema rokama, rasle pa so tako gosto, da bi ob padcu zagotovo obvisel na veji in ne bi mogel pasti na tla. Žal v tistih časih nisi mogel niti sanjati o kakem daljnogledu ali fotoaparatu, vsaj ne otroci, kot je to danes prepogosto, ko ima že vsakdo pri sebi vsaj fotoaparat na pametnem telefonu. Danes je ena in edina preostala sekvoja le žalosten spomenik nekoč boljšim dnevom, ki občasno doživi obisk šolarjev, še manj pogosto pa krajanov ali turistov.

Kot rečeno je pri življenju ostala le ena sekvoja, saj se je druga posušila zaradi več razlogov. Obe sekvoji sta bili ob koncu vojne močno poškodovani, saj so partizani ob zmagi na vrha izobesili zastavi, med neurjem pa je bila teža prevelika in vrha sekvoj sta se odlomila. Kasneje so gozdarji poskusili sanirati poškodovana vrha in so ju pošteno znižali, tako, da je bil odžagan del debla debel kakih 30 cm, kar daje slutiti, da sta bila odlomljena dela visoka okoli 10 m. Spomnim se pločevinastega pokrova, ki je pokrival odžagan del in je bil velik kot pokrov kante za smeti (vsaj meni se je zdel tako velik). Točne razlage propada južne sekvoje nikoli nisem slišal, videl pa sem ostanke in seveda štor ob hiši nekdanjega sošolca, Robija Franceta.

Krajanji so se ob sekvojah zbrali ob nekaj priložnostih; 1. maj, kresovanje in seveda ob prvi izdaji krajevnega glasila Šum sekvoj, ob tej priložnosti je bila pri sekvojah proslava.

Kar se tiče obudrte družinj ob sekvoji, je potrebno pomisliti predvsem na pridobitev dovoljenja lastnika denacionaliziranega posestva g. Fabjančiča ml. Kdo zanj upravlja posestvo ne vem in lahko le špekuliram. Prostor je z okolico kar vabljiv in bi bilo mogoče urediti mini park in piknik prostor, seveda pa so tu še krajani Ruperč vrha, ki bi se morali strinjati z občasno povečanim hrupom ob prireditvah; in vsem kar sodi zraven – promet, parkiranje, ...

Sekvoja prav gotovo zaznamuje kraj, nenazadnje je fotografija obeh sekvoj celo na google maps in bi bila potrebna posodobitev. Žalostno je le, da se je država v podobnih primerih že prevečkrat zavezala k varovanju takih in drugačnih spomenikov, žal pa obljube ni držala iz različnih razlogov. Največkrat je izgovor finančno breme, ki da je preveliko.

Preteklost nas žal dohiteva in se ponavlja, mislim da vseh teh gradov le ne bi bilo treba požgati. Jakac se je na večer požiga zgroženo upiral, vendar je bila politična odločitev partizanskega vrha odločna in neuklonljiva. Spomine na požig dolenjskih gradov sem bral na neki spletni strani, katero so med tem časom okužili hekerji, tako da ni več varna (sporočilo sistema). Kolikor se spomnim so bili omenjeni trije pisni viri za objavljen tekst in slike.

oči Aleš in Leon Golob, 2. r.

Nekoč so menili, da je drugo največje drevo na svetu in eno najstarejših živih bitij na zemlji. Spada v rod visokih dreves, ki pogosto dosežejo visoko starost – tudi do štiri tisoč let. Njihova visoka in elegantna drža je vredna občudovanja domačinov in turistov. Je največja sekvoja v Sloveniji, visoka 46 m in ima 737 cm obsega.

mama Darja in Lana Erpe, 3. r.

1. Sekvoja mi je bila poznana, saj sem otroštvo preživela na Ruperč vrhu. Vedno sem jo občudovala in se čudila, kako je lahko zrastle tako visoko in široko.
2. Včasih smo se pod njo družili in igrali ter mimo nje vozili s kolesi. Danes se mi zdi, da bolj sameva.
3. Danes raste samo ena, ker se je druga posušila in so jo krajani nato požgali.
4. Včasih smo se družili. Imeli smo razne piknike, kurili kres in se kot otroci igrali pod njo, pa tudi plezali po njej.
5. Oživili bi lahko z raznimi pikniki, turističnimi ogledi sekvoje, morda postavili igrala. Ampak mislim, da bo to malo težje, ker je sedaj o privatno zemljišče.
6. Mislim, da sekvoja zaznamuje Ruperč vrh. Morda bi morali več oglaševati in narediti zloženke, v kateri bi bila navedena zgodovina o sekvoji in graščini ob sekvoji.
7. Mislim, da bi lahko postala spominek domačega kraja.

mama Nataša in Julija Šušteršič, 3. r.

1. Ko sva šla z atom s kolesom v Stransko vas, sva se peljala mimo sekvoje in se tudi pri njej ustavila. Ate mi je povedal nekaj besed o njej, jaz pa sem začudeno in presenečeno gledal, kakšno veliko drevo je to.
2. Pomen sekvoje nekoč: V preteklosti so želeli graščaki utrditi svoj ugled z drevesi, ki so jih sadili v bližini svojih graščin. Zato so se odločili posaditi to mogočno drevo.

Pomen sekvoje danes: Je dragocena in pomembna, ker je edina na Dolenjskem.

3. Dve sekvoji so v takratni grajski park posadili 1885. leta. Drevesi sta zaradi neprimernih rastiščnih razmer začeli slabeti, leta 1975 pa je vanju udarila strela. Leta 2000 se je manjša posušila. Poskušali so jo rešiti tako, da so ji odrezali vrh, vendar neuspešno, zato so jo tudi posekali. Debelejša pa raste še danes in v prsnem obsegu meri 737 cm.
4. Kražani se nikoli nismo družili pri sekvoji.
5. Menim, da bi se pri sekvoji lahko družili ob kakšnih praznikih ali posebnih priložnostih, saj bi se kražani s takšnimi dogodki še bolj povezali med seboj in tudi otroci bi se uspeli bolje spoznati.
6. Sekvoja vsekakor zaznamuje Ruperč vrh, lahko tudi rečem, da celo Dolenjsko. Je posebnost našega kraja na katero smo ponosni.
7. Mamutovec, znan tudi kot orjaška in gorska sekvoja, je vrsta drevesa iz rodu sequoiadendron, ki lahko zraste v višino okrog 75 m in obsega 29 m, doseže pa lahko več tisoč let starosti. Sekvoje so lahko izjemno dolgoživi organizmi – živijo do 3200 let. Pri starosti 70 let imajo prva semena. Odraslo drevo ima 2000 storžev, vsak storž pa vsebuje približno 200 semen. Sekvoje so najtežji organizmi na našem planetu.
8. Kot zanimivost naj povem, da je najvišje drevo na svetu 83 metrov visoka sekvoja General Sherman. Sara je od 2300 do 2700 let. Njen obseg v prsni višini znaša 24, 11 m. Drevo tehta približno 2030 ton. Sekvoje so danes uvrščene med zaščitene vrste. Njihov obstoj je ogrozil človek, kije sekvoje sekal zaradi ogromnih količin lesa.

V naši vasi imamo tudi glasilo, ki se imenuje Šum sekvoj. Glasilo je dobilo ime po sekvoji in ga redno prebiramo.

mama Darja in Tim Agnič, 3. r.

Sekvojo sem spoznala v šoli kot učenka. Mislim, da je simbol krajevne skupnosti, včasih prostor druženja. Pri sekvoji se s kražani nismo družili. Sekvoja zaznamuje Ruperč vrh. Lahko bi postala spominek domačega kraja.

mama Katja in Anže Fabijan, 3. r.

SEKVOJO SEM SPOZNAL V ŠOLI, V ŠOLSLEM PROJEKTU: SEKVOJA ŠE VEDNO ŠUMI. Skupaj s sošolci smo jo tudi objeli.

***LETA 1833 SO PRVO SEME PRINESLI IZ AMERIKE.**

***POMEN SEKVOJE NEKOČ IN DANES:**

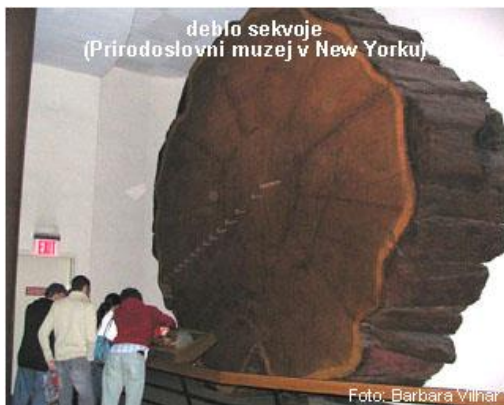
*NEKOČ - graščaki želeli utrditi svoj ugled.

*DANES - je edina na Dolenjskem, zato je dragocena in pomembna.

****V preteklosti so graščaki želeli utrditi svoj ugled z eksotičnimi drevesi, ki so jih sadili v bližini svojih graščin. Tudi na Ruperč vrhu je graščak dal posaditi dve sekvoji. Sekvoji sta najbolj pritegnili pozornost obiskovalcev, saj sta obe dosegli zavidljivo višino, ki pa seveda ni primerljiva z najmogočnejšimi sekvojami na našem planetu. Ko je bil med drugo svetovno vojno ruperški grad požgan, sta sekvoji ostali nedotaknjeni in ljudje so se zanju čedalje bolj zanimali. Prostor nekdanje graščine je bil dolgo časa namenjen proslavam. Organizatorji so v vrh sekvoje zabijali drogove, ki so zadali nepopravljive rane eni izmed sekvoj, ki je začela pešati. Poleg tega pa je vanju udarila tudi strela. Večja sekvoja si je opomogla, manjša pa se je pričela sušiti, predvsem v vrhu. Skušali so jo rešiti tako, da so odrezali vrh. Žal je drevo še naprej propadalo in leta 2000 so jo bili primorani posekati. Ostala je še ena sekvoja, ki je visoka 60–70 m in stara preko 100 let. Najbrž je edina na Dolenjskem.

Sekvoje so izjemno dolgoživi organizmi - živijo do 3200 let. Pri starosti 70 let imajo prva semena. Odraslo drevo ima 2000 storžev na leto, vsak storž pa vsebuje približno 200 semen.

ZNAČILNOSTI :

* krošnja vitla

* stožčasta

* iglice 0,5 do 2 cm

*deblo visoko

* lubje temno do rdečkasto

*kratki poganjki (pogosto v šopih).

*Največji organizmi na našem planetu so **orjaške sekvoje** ali mamutovci . Te golosemenke rastejo na zahodu ZDA, na pogorju Sierra Nevada. Drevesa so visoka do 90 m.

Za največjo in najtežjo sekvojo velja drevo, poimenovano po generalu Shermanu. Deblo te sekvoje, ki je visoka 83 metrov (približno tridesetnadstropne stolpnice), ima na dnu obseg 33 metrov in premer 11 metrov. Na višini 36 metrov (kar ustreza približno desetnadstropni stolpnici) ima deblo premer 5 metrov in obseg 16 metrov. To drevo tehta približno 1400 ton, kar je toliko kot 10 sinjih kitov (največjih živali) ali 200 slonov. Lesa v deblu je dovolj za izgradnjo 120 lesenih družinskih hiš. Zanimivo je, da so korenine sekvoje globoke največ 2 metra.

*Največje drevo na svetu nosi vzdevek General Sherman. To je velikanska gorska sekvoja, ki je zrastle do višine 83,8 metra. Njeno deblo naj bi imelo prostornino kar 1.487 kubičnih metrov. Nahaja se v Gozdu velikanov v okviru Narodnega parka sekvoj v bližini Visalie v Kaliforniji. 'General Sherman' naj bi bil star med 2.300 in 2.700 leti.

***Rastišče**

Mamutovec najbolje uspeva na rahlih, do zmerno vlažnih in dobro prepustnih tleh. Na naravnih rastiščih raste na granitu, moč pa ga je opaziti tudi na zmerno apnenčastih tleh. Odlično prenaša .sneg, prav tako tudi hud mraz, slabo pa se obnese v mestnih okoljih, saj raste izjemno počasi

***Uporabnost**

Zaradi redkosti ter zavarovanosti je mamutovec gospodarsko nepomembna vrsta, poleg tega je njegov les slabo trajen, zaradi velikosti samega drevesa pa ga je bilo izjemno težko posekati (potrebovali so 25 mož in 10 dni trdega dela, da je bilo drevo posekano) Je pa izjemno priljubljen kot okrasno drevo, temu se ima zahvaliti predvsem zaradi svojih izjemnih mer, lepo oblikovane krošnje ter visoke simbolne vrednosti.

Sekvoje so danes uvrščene med zaščitene rastlinske vrste. Njihov obstoj je ogrozil človek, ki je sekvoje sekal zaradi ogromnih količin kakovostnega lesa.

Regrat

Trdno zakoreninjen,
kot tisočletna sekvoja,
upirajoč se silam sveta,
stojim pred teboj.

S pogledom mi spodnašiš tla.
Kot seme regrata od lučke,
se dvigam od zemlje.

Ne vedoč kam me vodi pot,
lebdim v zraku in upam,
da pristanem na plodni prsti.

****Lepo skrbite za vašo - našo edino dolensko SEKVOJO.

****Lahko pa bi bila tudi spomenik domačega kraja – Ruperč vrha.

mamica Mateja, Nik IN Gal Kulovec, 1., 3. r.

- a) Sekvojo smo spoznali v OŠ, katero smo tudi obiskali, saj je zelo blizu nas, vidna iz šolskih klopi.
- b) Sekvoja je nekoč krasila dvorišče gradov, ki je stal neposredno pred njo. Dajala je senco vsakemu, ki jo je obiskal, obenem tudi grajski gospodi. Danes kljubuje času in vremenu in človeku.
- c) Danes stoji samo ena sekvoja, druga sekvoja je podlegla bolezni in času, zato so jo morali odstraniti.
- d) Kdaj pa kdaj je beseda nanesla tudi o sekvoji in smo jo odšli pogledat. Enkrat smo splezali nanjo, vendar je bila previsoka, zato smo željo, da bi prišli do vrha rajši umaknili.
- e) Ob sekvoji bi lahko postavili razne klopi.
- f) Sekvoja zelo zaznamuje Ruperč vrh, saj tako mogočnih in lepih dreves ni veliko v Sloveniji. Vsekakor zasluži mesto na kakšnem spomeniku - na znamki Slovenije.

oči Božo in Julija Vidmar, 4. r.

Stari starši in krajanji so nam povedali.

Sekvoja- simbol KS Birčna vas

Na željo in predlog OŠ Birčna vas in učencev te šole so se vključili v Teden evropske kulture, dediščine v Sloveniji, v mesecu septembru 2016, ki bo obeležen in potekal na temo Dediščina okoli nas in projekt imenovati »Sekvoja še vedno šumi«.

Na osnovi predloga, je dana spodbuda domačim krajanom, da se vključimo s svojimi mnenji, opazovanji, pripombami in predlogi ter poznavanjem te okolice, s poudarkom na »sekvojo«.

Da bi govorila o »sekvoji«, je po mojem mnenju potrebno poznati ozadje oziroma nastanek kraja, kjer stoji omenjeno drevo.

Tako o nastanku nekdanje graščine, ki je nastala v zaselku Ruperč vrh-uradno Stranska vas, je pisal novomeški zgodovinar Ivan Vrgovec, dokumentarno pa je zapisano v knjigi g. Ivana Stoparja, ki ob spremni besedi dokumentira še s slikami, ki so nastale v preteklem stoletju, natančneje o zgodovini nastanka »dvora« oziroma življenja na tem posestvu.

Iz virov zgodovine je videti, da je to naselje oziroma graščina nastala leta 1641, pod upravljanjem Josipa Ernesta Paradajzarja, z delitvijo premoženja Mehovega gospostva 1691. leta je že posestvo prišlo v roke barona Egkha, 1726. l. se omenja kostanjeviški samostan, 1825. l. prevzame oblast Anton baron Schueinger za 45.000 goldinarjev, nato podeduje njegov sin Armano, potem grofica Turu, katero pa opisuje že Janez Trdina v povesti Kresna noč in nato še omenja dolenske cigane in govori o ciganu Petru. Ta naj bi se naselil na zemljišču grofice Turu in leta 1830 pridobijo Romi Brajdiči pravice potom cesarskega komisarja Mačka. Prevzemanje posesti se nadaljuje in se omenja Juluj Malvagoni, od leta 1880 pa s posestjo gospodarji Edvard Patros.

Iz virov je videti da zadnji lastniki teh posesti, ki so bile čedalje obsežnejše, vstopi rodovina Stare-Fabjančič. Graščina, ki je nastajala med leti, ko je prehajala iz rok v roke, je bila v letu 1943 porušena in požgana. Sedaj so samo še skromni obrisi, oz. ena stena, ki še stoji pokonci, in prikazuje, da je tu stalo lepo poslopje z vsemi pritliklinami, ki sodijo v grajski kompleks. To lastništvo se še sedaj vodi pod nazivom Fabjančičevih, le da je po vojni prišlo do nacionalizacije, ko je takratno premoženje dobila v upravljanje republika Slovenija. Na področju Novega mesta je v upravljanje tega posestva dobila Kmetijska zadruga Novo mesto.

Po letu 1990, ko je prišlo do denacionalizacije in lastništvo ponovno pride v roke roda Fabjančič. Gospodarja smo imeli priložnost spoznati, sedaj je že nekaj let pokojni, lastnino pa prevzamejo njegovi sinovi oz vnuki, kot nam je znano.

Za upravljanje posesti skrbijo po navodilih dedičev sedaj posamezniki, ki so v podrejenem položaju in je posest zanemarjena.

Kot simbol moči gradu sta še do nedavnega stali 2 sekvoji, danes pa stoji samo še ena in ta v klavrnem in žalostnem stanju.

Sekvoji sta bili posajeni na Ruperč vrhu po izjavi pokojnega g. Fabjančiča nekje pred 160. leti in sta bili namenjeni za posebno drevo in okras takratnemu gospostvu.

Pred 10. leti je bila podrti prva sekvoja, ker se je pričela sušiti. Tudi sedanji se veliko ne obeta, ker kot je vidno, drevo se čedalje bolj osipa. Nujno potrebno bi bilo na tem področju kaj ukrepati, vendar ni tega občutka, kajti Zavod za spomeniško varstvo v Novem mestu se ne zanima, kljub večkratnim opozorilom, Krajevna skupnost Birčna vas nima pravice do tega, sosedje pa opazujemo in čakamo kdaj bo še ta odšla.

Želja nas bližnjih sosedov je, da bi se to uredilo, saj bi bil lahko lep park v okras temu naselju, vendar lastniki so tisti, ki držijo roko nad vsem.

Morda bi lahko sedaj KS Birčna vas v povezavi z že omenjenim Zavodom in upravljalci dosegla, da bi se napeljalo nekaj kamionov zemlje, ki bi pokrila korenine, ki izstopajo na površino in so vidne. Tudi nekaj vode bi potrebovala ta sekvoja, kajti po ukinitvi starega krajevnega vodovoda, ki je potekal med sekvojami ni več in drevesu tudi to primanjkuje ter se začinja sušiti, kot je vidno na licu mesta.

Na tem prostoru, kjer je grajsko poslopje in v bližnji okolici so pred leti združniki prirejali srečanja v naravi, veselice, tudi mladi pari so si našli prostor, bilo je tudi majskih zabav ob kurjenju kresa, danes pa je čedalje slabše. Tu in tam opazimo še določene skupine pohodnikov, šolarjev-mlajših in starejših, tudi iz Mesta pridejo na ogled naše sekvoje. Za majske praznike mladi sosedje splezajo na sekvojo, v višino cca 30 m, (obseg debla pa je cca 8 m) da postavijo slovensko zastavo, ki plapola in je vidna daleč na okoli.

Izhajajoč iz želje po ureditvi tega področja, menim, da bi skupnimi močmi uspeli urediti ta prostor kot naj bi moral biti, potrebna je samo medsebojna povezava, komunikacija, dobri soseski odnosi in stvari ter želje vedno stečejo.

SEKVOJA pa še naprej ostaja naš simbol in je kot okras našemu krajevemu glasilu in naj tako ostane še dolgo let.

Rkman Zalka

Opisal bom, od kdaj poznam sekvojo, ki stoji pri Gradu Ruperčvrh.

Jo poznam, kar mi spomin deluje. To je že preko 70 let. Bili sta dve sekvoji, vendar so eno posekali pred kratkim. Sekvoji sta bili posajeni, ko so imeli komando še graščaki. Med vojno pa so graščake izgnali, grad pa poškodovali. Po končani vojni smo vaščani Stranske vasi organizirali srečanja ob sekvoji in gradu. Vaščani, pa tudi krajanji ostalih vasi, so radi prihajali na organizirana srečanja k sekvoji in gradu na Ruperč vrhu. Na omenjenem mestu pri gradu pa smo gasilci organizirali srečanja, pa tudi tekmovanja.

Ta srečanja so se počasi končala zaradi pozidave hiš, ki so jih pozidali novi lastniki parcel.

Franc Hrovatič

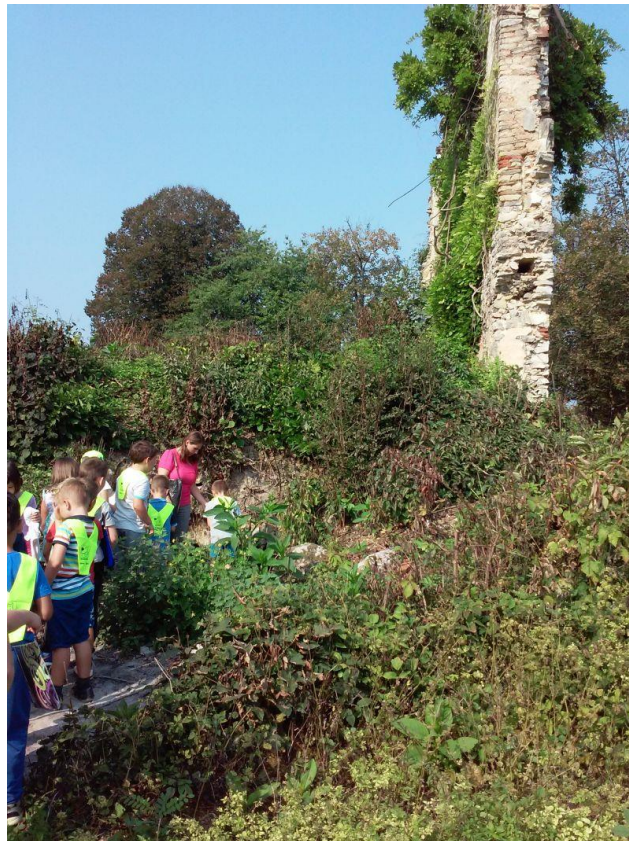

Učenci so ustvarjali.

Sekvojo, lipov drevored, ostanke dvorca, prečudovit razgled...vse to in še mnogo več so si večkrat ogledali učenci od 1. do 5. r. Podružnice Birčna vas.

Učenci prvega in drugega razreda so raziskovali in opazovali sekvojo skupaj. Bili so aktivni in ustvarjalni.

Ogledali so si tudi razvaline nekdanjega dvorca.

Sekvojo so izmerili s svojim objemom.

Vse ugotovitve so skrbno zabeležili.

SEKVOJA PRIPOVEDUJE

Sem sekvoja. Naj vam povem svojo zgodbo. Začela se je, ko so naju s sestro pripeljali na Ruperč vrh. Bilo me je strah, a ker sem bila s svojo sestro, sem se hitro opogumila. Najprej so naju posadili ter za naju lepo skrbeli. Po nekaj letih je moja sestra zbolela. Požagali so jo. Zame pa so si potem še bolj želeli, da živim dobro in srečno.

Maša Gregorčič, 2. r.

Nekega dne je bil zelo lep dan. Ta dan je bila v našem parku poroka. Naenkrat je začelo deževati in močno pihati. Zaslišala sem grmenje. Bliskalo se je. Potem me je nekaj udarilo. Bila je strela. Graščaki so videli, kako me je zbolelo.

Andraž Šurla, 2. r.

Ko sem prvič odšla od družine, sem se odločila, da me ne bo nič strah. Bila sem vesela in razigrana. Všeč mi je bilo, ko sem prvič videla graščake. Lepo so me objeli. Ko so me pobožali, me je žgečkalo. To mi je bilo zanimivo. Hudo pa mi je bilo, ko so mojo sestro požagali, saj je zbolela. Ostala sem sama. Večkrat so me obiskali otroci, ki so se mi smejali. Tudi jaz sem se njim in bilo mi je lepše.

Tea Čelič, 2. r.

Jure Vidmar, 1. r.

Nekega dne sem šla k sekvoji in se z njo pogovarjala vse mogoče. Kar naenkrat je spregovorila: »Kdo si in kaj delaš tu?« »Jaz sem Julija in Prišla sem nabrat rože za mamico, da bi jo razveselila, ker je žalostna.« »Aha, že razumem,« je rekla sekvoja. Ko sva se zatopili v ta pogovor, sva postali prijateljski. Dogovorili sva se, da se bova obiskovali

Julija Šušteršič, 3. r.

Nekega dne sem šel do sekvoje. Spregovorila je. Rekla je, da je stara sto let. Ljudje jo radi obiskujejo.

Tim Agnič, 3. r.

Nekega dne sem bila sama. Nisem vedela, kam iti. Spomila sem se na pesem o drevesih, ki te lahko pomirijo. Šla sem k sekvoji. Pogled nanjo mi je res umiril srce. Naenkrat mi je začela pripovedovati zgodbe.

Na koncu pripovedovanja sem šla z dobrim občutkom domov.

Nina Gril, 3. r.

Nekoč sem bil mlad in sem odšel do sekvoje. Vprašal sem jo, kaj naj storim. Sekvoja je spregovorila: »Saj bo vse v redu.« utihnila je, sam pa sem odšel domov.

Patrik Blaževič, 3. r.

Gal Kulovec, 3. r.

Bil sem seme. Klicali so me Primož. Pred nekaj dnevi sem ugotovil, da me bodo zakopali. Nekoč je prišel en človek. Bil je zamorec. Pobrjal me je. Nesel me je v neko čudno stvar. Pot je bila zelo dolga. Prišel sem do drugega človeka. Bil je znanstvenik. Na meni je delal različne poskuse. Ugotovil je, da sem nova vrsta drevesa. Povedal mi je, da me morajo takoj poslati v Slovenijo. Potoval sem osem dni. Ko sem prišel v Slovenijo, sem končno udahnil slovenski zrak na Ruperč vrhu. Prišla sva pred grad, kjer sta naju pričakala dva stražarja. Stražarja sta naju sprejela in pospremila do kralja. Zamorec je kralju povedal, da mora seme sekvoje posaditi v bližini gradu. In res, kralj mu je dovolil. Zamorec je posadil sekvojo. Bil je zelo vesel. Kralj ga je povabil, da se preseli na grad in skrbi za novo drevo – sekvojo.

Primož Klobučar, 3. r.

Nekega dne smo učenci šli na Ruperč vrh, kjer raste sekvoja. Bil je lep sončen dan, ko smo se odpravili izpred šole. Pot nas je vodila po cesti do travnika, kjer raste visoka sekvoja. Ima zelo debelo deblo. S sošolci smo se prijeli za roke in objeli drevo. Sekvoja je visoko drevo, ima dolge veje. Na vejah rastejo iglice, ki so zelene barve. Ogledali smo si tudi ruševine gradu.

Lana Erpe, 3. r.

Nina Gril, 3. r.

Nekega dne sem šel k sekvoji. Videl sem, da se suši. Nisem vedel, kaj se bo zgodilo. Posekali so jo, ampak posadili so novo drevo. Čez deset let je že zrastle.

Tom Macele, 3. r.

Bil je lep sončen dan. Sekvoja je bila zelo stara in visoka. Sploh se ni videlo, kje se konča njena krošnja. Bila je debela kot hiša. Vsak dan je prišel k njej mlad par. Pogovarjala sta se, zakaj jima starši ne dovolijo biti skupaj. Nekega dne sta se skrivaj poročila in zgradila grad čisto zraven sekvoje.

Daša Drašler, 3. r.

Ko sem bila še seme, nisem bila še nič pomembna, ker sem bila čisto stisnjena. Nekega dne sem padla na tla. Čakala sem eno leto, nato so me vzeli in dali v paket z drugimi. Peljali smo se zelo dolgo. Ko smo le prišli, so odprli prtlačnik in nas dali v avto. Peljali so nas na neznani travnik. Tam so nas zakopali. Rastle smo in rastle, dokler se ni videlo ne konca ne kraja. Zraven mene je rastla še ena sekvoja, drugim ni uspelo zrasti. Z drugo sekvojo sem postala prijateljica. Nato so prijateljico posekali. Ostala sem sama še z nekaj drevesi, ki pa niso sekvoje.

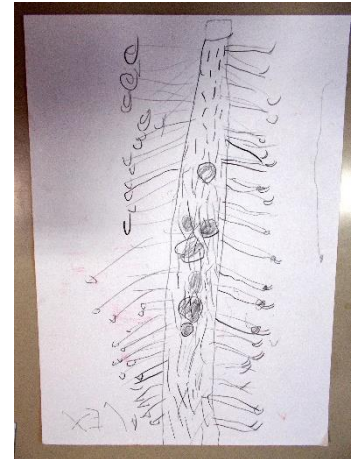
Zdaj me lahko še vedno vidite na Ruperč vrhu.

Anže Fabijan, 3. r.

Nekoč sem šla k sekvoji. Tam sem gledala zelene liste in storže. Igllice so bile malo špičaste. Bila je visoka trava. Taka je sekvoja.

Lara Hutevec, 3. r.

Alex Korošec Levačič, 1. r.

Predavnimi časi sem padel iz storža v Ameriki. Ker so bili ugodni pogoji sem vzkli in zrastle v novo rastlino. Prepotoval sem dolgo pot in preplul ocean, da sem prispel do Slovenije. Posadil me je graščak poleg gradu na Ruperč vrhu. Ljudje so bili veseli. Lepo so skrbeli za mojo rast in me tudi obiskovali. Včasih so bili obiskovalci revnejši. Pod mano se je večkrat sprehajal graščak, predvsem takrat, ko je imel težke odločitve. V času vojne so grad požgali in ostale so samo še ruševine. Čez 200 let sem zrastle 10 m in 50 cm. Z leti rastem počasneje. Zraven mene je bila še ena sekvoja. Posušila se je in so jo morali podreti. In to je moje pripovedovanje.

Tim Šetina, 4. r.

Nekoč sem prišla v Slovenijo. Posadili so me ob gradu Ruperč vrh. Zrasla sem v veliko drevo. Nekega dne so name začeli obešati okraske. Tiščalo me je. Kar naenkrat se je zaslišala muzika in pesem. Začela se je svatba. Potem sta prišla ženin in nevesta. Kako lepa sta bila! Pilo in jelo se je do polnoči. Svatba je bila tako vesela, da je ne bom nikoli pozabila. Konec.

Julija Vidmar, 4. r.

Bila sem stara pet let, ko me je graščak posadil pri svoji graščini. Čez dobri dve leti se mi je pridružila sestrica. Obe sva opazovali, kaj so delali graščaki. Iz leta v leto sva rastli. Potem pa sem slišala ogenj. Nekdo je zakuril graščino. Spraševala sem se zakaj. Potem sem videla. Grad so še bolj porušili in tudi drevored. Bala sem se, da bodo posekali tudi mene. A me niso.

Čez dvajset let, ko sem bila stara točno sto let, pa so ob praznovanju v mojo sestrico zabili zastavo. Kar naenkrat se je začela sušiti. Potem, ko je bila že tako ranjena, je v naju udarila še strela. Poskušali so jo rešiti, a je bila tako šibka, da so jo morali požagali. Dan danes se je spominjam. Mene pa večkrat obiščejo domačini, zato mi ni nikoli dolgčas.

Jakob Klobučar, 5. r.

Nekoč sta bili dve sekvoji, ki sta bili edini v Sloveniji. Nekega dne so tam zgradili grad. In v tem gradu so živeli ljudje. Sekvoji sta občudovali grad. Tako velik, mogočen in lep! Vsi so živeli lepo in srečno, dokler ni nastopila druga svetovna vojna. Vsi so kričali, bežali, delali paniko ... Sekvoji sta se prestrašili in hoteli pobegniti, a kaj če sta bili priklenjeni na tla. Sekvoji sta gledali kaj pomeni vojna. Ljudje so umirali. Sekvoji nista mogli gledati, kako požigajo grad. Ko je bilo vojne konec, sta si oddahnili. Nobenega ni bilo več, vse je bilo tiho. Srečno sta živeli skupaj veliko let. Nekega vetrovnega dne pa sta v sekvoji udarili strela. Velika si je hitro opomogla, mlajši pa je vrh začel odmirati. Ljudje so ji hoteli pomagati. Odžagali so ji vrh, a to ni nič pomagalo, zato so jo morali požagati. Tako je velika sekvoja ostala sama.

Žan Drašler, 5. r.

Benjamin Hrovatič, 2. r.

Andraž Šurla, 2. r.

SEKVOJA

Bil je lep sončen dan,
šla sem k sekvoji naspana in razigrana.

Pri sekvoji sem prepevala
in ta melodija je odmevala.

Zraven sekvoje razvaline gradu Ruperč vrh stojijo,
o svoji preteklosti govorijo.

Lana Rajar, 3. r.

Eneja Kladnik, 1. r.

Neja Celič, 2. r.

Sekvoja je drevo,
visoko, iglasto.

Sonce gleda jo,
kako raste v nebo.

Turisti jo opazujejo,
pod njo se kartajo
in veselo skačejo.

Zraven sekvoje pa grad,
ki vidi ga vsak.

Lana Erpe, 3. r.

O, sekvoja, o, sekvoja,
na tvoje ime se rima boja,
okoli okrašena,
tvoja barva je zelena.

Na vrhu se zastava vije,
en sam ponos Slovenije,
pod njo bogata krošnja,
na vejah dolge iglice.

Že stoletja tu stoji,
spomladi v vetru nam šumi,
imejmo radi jo vsi,
zato prisluhni ji še ti.

Gregor Klobučar, 4. r.

Luna Fink, 4. r.

Sekvoja, ti debela,
stara si kot strela.

Tvoje veje so stare,
kakor te omare.

Tvoje iglice špikajo,
kakor se ena ob drugo spotikajo.

Tvoje lubje razpada,
kakor dedkova brada.

Andraž Bele, 5. r.

Patrik Blažević, 3. r.

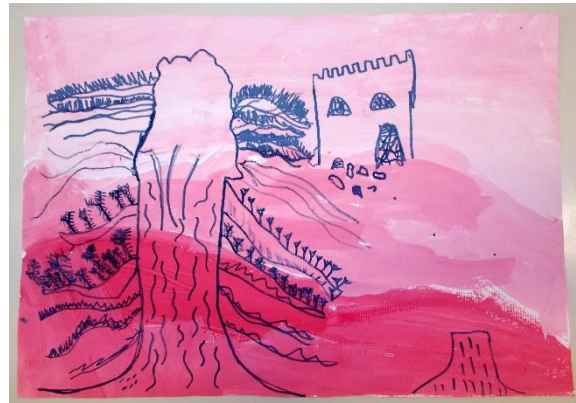
MOGOČNO DREVO – SEKVOJA

Seme posadili so graščaki,
prišlo je iz Amerike.
Zavetje delalo bi gradu,
ko sprehajali bi se.

Pa prišla je vojna.
Grad požgan je bil.
Ostala je sekvoja
in zid,
ki danes še stoji.

Sekvoja raste v nebo,
veje delajo nam senco,
da počivamo lahko.

Erika Bojanec, 5. r.

Tea Čelič, 2. r.

SEKVOJA ŠUMI

Na Dolenjsko so me pripeljali
in ime sekvoja dali.
V to prelepo pokrajino
jaz pognala sem korenino.

Pred leti sem sestro izgubila,
zato še več volje sem dobila.
Tu na gričku mi je lepo,
zato še ne bom vzela slovo.

Neža Blatnik, 2. r.

POROČILO

V sredo smo šli k sekvoji, ki raste blizu razvalin gradu Ruperč vrh. Ogledali smo si bližnjo okolico. Tam smo nabrali storže, suhe veje sekvoje in opazovali krošnjo ter razporeditev vejic. Izmerili smo obseg debla in ugotovili, da meri obseg debla 9 učencev ali 8 m 70 cm. Pod sekvojo smo pisali zgodbe – Sekvoja pripoveduje in jih v učilnici brali.

Luna Fink, 4. r.

Enej Fink, 4. r.

Julija Šušteršič, 3. r.

Osnovna šola ŠMIHEL
Šmihel 2
8000 NOVO MESTO

Tel: 07 39 35 100, Fax: 07 39 35 127 E-pošta: ossmihel.novom@guest.arnes.si Splet: www.os-smihel.si

SEKVOJA ŠE VEDNO ŠUMI **(priložnostno glasilo)**

IZDAJATELJ: Osnovna šola Šmihel, Podružnica Birčna vas

ŠOLSKO LETO: 2016/2017

Gradivo je zbrala in uredila vodja podružnice, učiteljica Vida Šter v sodelovanju z učiteljicami Andrejo Krnc, Majdo Kolenc, Marjanco Šoško, Mojco Pirc, Vesno Sebanc, Barbaro Vidic, Matejo Hribar, Tatjano Badovinac.

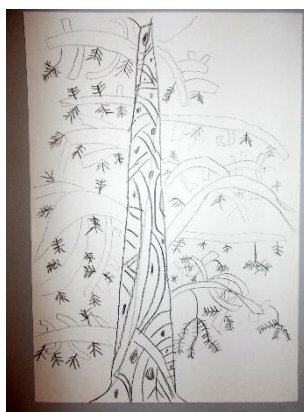
Računalniška obdelava: Vida Šter, Barbara Vidic

Avtorica naslovnice: Daša Drašler, 3. r.

Natisnjeno: 80 izvodov

Valentin Bele, 1. r.

Tim Šetina, 4. r.

Julija Vidmar, 4. r.